

บทที่ 5

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

บทที่ 5 การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

- ความนำ	117
- แนวการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย	118
- นโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย	124
: นโยบายของรัฐ	125
: การชักชวนประชาชนให้ยินดีปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ	130
: การเชิญชวนให้ปฏิบัติตาม - วิธีการ	132
: การใช้อำนาจของรัฐบางรูปแบบ	134
: การตราพระราชบัญญัติวัฒนธรรม	136

บทที่ ๕

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

๑. ความนำ

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยจัดเป็นวิธีการหนึ่งในการรักษาวัฒนธรรมไทยให้ดำรงคงอยู่ เป็นการกระจายและเผยแพร่วัฒนธรรมให้กว้างขวางออกไป จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปของสังคม การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นนโยบายของรัฐบาล แต่ละยุคแต่ละสมัยที่ จะต้องทะนุบำรุงเพื่อให้วัฒนธรรมไทยได้คงอยู่คู่กับประเทศชาติ อันเป็นนโยบายสนองความต้องการของสังคม จะเห็นได้ว่าแต่ละยุคสมัยจะมีการเน้นถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเสมอมาตั้งแต่ประเทศไทยได้เกิดขึ้นมา ก่อตั้งเป็น ประเทศชาติ มีการปกครองในรูปแบบต่าง ๆ จากระบบพ่อปกครองลูกในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยต่อมา จนที่สุดก็เป็นสมัยประชาธิปไตยในปัจจุบัน ซึ่งแต่ละยุคสมัยต่างก็ได้มีการทะนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเสมอมา จะเห็นได้ว่าตั้งแต่สมัยก่อนตั้งอาณาจักรไทยหรือก่อนตั้งอาณาจักรสุโขทัยก็ได้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมาโดยตลอด จะเห็นได้จากโบราณสถานต่าง ๆ การแต่งกายตามยุคสมัย ซึ่งถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งของแต่ละยุคสมัย ซึ่งส่วนมากมักจะนำมาจากธรรมชาติ โดยทำเป็นเครื่องประดับจากวัสดุต่าง ๆ เท่าที่พอจะหาได้ในยุคนั้นสมัยนั้น เช่น ไม้ หิน กระดูกสัตว์ โลหะต่าง ๆ เป็นต้น เนื่องจากมนุษย์รู้จักรักษารักษารักษามจึงมีเครื่องประดับเพิ่มขึ้น เช่นเครื่องประดับอวัยวะบางส่วน มีกำไลเท้า กำไลมือ กำไลแขน และเครื่องห้อยคอ คล้องคอ ตลอดจนเครื่องประดับศีรษะทำด้วยไม้ ทำด้วยหิน ทำด้วยกระดูกหรือเขี้ยว หรือฟันสัตว์ ทำด้วยโลหะและหินมีค่า เช่น ทอง เงิน และเพชรพลอย เป็นต้น เครื่องแต่งกายของมนุษย์ทั้งที่เป็นเครื่องนุ่มห่มและเครื่องประดับ ได้วิวัฒนาการและทำประณีตขึ้นโดยลำดับ จนในชั้นหลังนี้เครื่องแต่งกายของมนุษย์มิได้เป็นเพียงเครื่องป้องกันอันตรายจากธรรมชาติเท่านั้น แต่กลายเป็นเครื่องตกแต่งที่ประกอบและส่งเสริมความสวยงามแก่ร่างกายมนุษย์เป็นส่วนสำคัญอีกด้วย (ธนิต อยู่โพธิ์, ๒๕๑๑, คำนำ น.๑) ผู้สนใจในรายละเอียดโปรดไปหาศึกษาอ่านจากหนังสือสมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งกรมศิลปากรรวบรวมจัด พิมพ์ประกอบแสดงการแต่งกาย เนื่องในงานฉลองครบ ๒๐ ปีสภากาชาดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๑๑ นอกจากนี้ มนุษย์รู้จักจัดสร้างที่อยู่อาศัยโดยพัฒนาจากการอยู่ตามต้นไม้ ตามถ้ำ มาอยู่อาศัยตาม

กระท่อมทับ และได้พัฒนาขึ้นมา จนที่สุดเป็นอาคารบ้านเรือนอันเป็นที่อยู่อาศัยตามอิทธิพล
สิ่งแวดล้อมรู้จักการแสวงหาอาหาร รู้จักการสะสมอาหาร การถนอมอาหารตลอดจนการปรุง
อาหารให้มีรูปแบบและรสชาติตามความพอใจและปรารถนาเหล่านี้ เป็นต้น นับว่าเป็น
วิวัฒนาการของมนุษย์ในด้านการมีคุณภาพชีวิตให้เป็นไปตามความประสงค์และความพอใจ
ของมนุษย์ที่ประพฤติปฏิบัติกันมาจนกลายเป็นความเคยชิน อันก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้น
ซึ่งนับว่าเป็นผลจากความคิดและปฏิบัติกันสืบต่อ ๆ กันมาของมนุษย์

จากที่ได้กล่าวมาแต่ต้นจนเห็นได้ว่าวัฒนธรรมนั้นมีการดำรงสืบต่อกันมา
เป็นเวลาช้านานเป็นผลดีต่อสังคมมนุษย์ จึงเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมให้ดำรงอยู่สืบต่อไป เป็น
เรื่องที่สังคมส่วนรวมต้องธำรงรักษาไว้เพื่อให้เป็นมรดกของสังคมต่อไป

๒. แนวการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ในการส่งเสริมวัฒนธรรมนั้นในสมัยก่อนๆเป็นหน้าที่ของประมุขของชาติ
เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ ต่อมาได้มีการผดเปลี่ยนแปลงประมุขหรือผู้นำของรัฐ วัฒนธรรมจึงจำเป็น
ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของประมุขของสังคมด้วย โดยวางนโยบายของ
ผู้นำแต่ละยุคสมัย สิ่งใดที่เป็นที่นิยมยอมรับกันอยู่ก็สามารถดำรงอยู่ได้ สิ่งใดที่ไม่เป็นที่นิยม
ยอมรับก็จะสลายไปหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของสังคม

อย่างไรก็ดีในสังคมปัจจุบันแม้จะเป็นสังคมที่ยอมรับกันว่าเป็นสังคมที่ทันสมัยก็ตาม มนุษย์ก็ยังมีวัฒนธรรมประจำสังคมอยู่นั่นเองแต่การปฏิบัติตาม วัฒนธรรมนั้น
จะมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป ตามความนิยมยอมรับของสังคม เราต้องยอมรับกันว่า วัฒนธรรม
นั้นเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมประเภทหนึ่งที่มีมาพร้อมกับมนุษย์ จะเป็นยุคใดสมัยใดก็
ตาม มนุษย์แต่ละสังคมก็ต้องมีวัฒนธรรมเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเจริญของสังคมของตน ๆ
จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมได้ผ่านยุคสมัยมานานแสนนานกว่าจะมีรูปแบบดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

ในด้านการบริหารวัฒนธรรม ซึ่งมีประวัติความเป็นมา ที่จะขอนามากล่าวพอ
เป็นแนวพินิจศึกษาอันจะทำให้เข้าใจความเป็นมาและวิวัฒนาการของวัฒนธรรมไทยต่อไป

นับแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ อันเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนชาวไทยเป็นต้นมานั้น สภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอิทธิพลของวัฒนธรรมและระบบเศรษฐกิจของประเทศตะวันตกได้หลังไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างมากมาย รัฐบาลในสมัยนั้นได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพิทักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมไทยเพื่อรักษาเอกราชและพัฒนาสังคมเป็นอย่างดี

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ หลวงวิจิตรวาทการได้แสดงปาฐกถาในหัวข้อ "วัฒนธรรมสุโขทัย" ณ กรมประชาสัมพันธ์ มีใจความตอนหนึ่งว่า "ภายหลังที่ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐบาลได้เร่งรัดตุงความวัฒนาให้ก้าวหน้าพร้อมไปกับการถาวรของประเทศ จึงได้เกิดมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาติกันอย่างใหญ่หลวง" แปลความได้ว่า รัฐบาลในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครองได้ใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่ระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ และ พ.ศ. ๒๔๘๕ สภาผู้แทนราษฎรในสมัยนั้นได้ตราพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมฉบับที่ ๑ และที่ ๒ ตามลำดับ จุดประสงค์สำคัญของกฎหมายสองฉบับนี้คือการกำหนดวัฒนธรรมที่ประชาชนไทยจะต้องปฏิบัติ ๕ ประการ คือ

๑. ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย จรรยาและมารยาทในที่สาธารณะ

๒. ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติตนอันเป็นการนำมาซึ่งเกียรติของชาติ

๓. ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติตนและการปฏิบัติต่อบ้านเมือง

๔. ความมีสมรรถภาพและมารยาทเกี่ยวกับวิธีดำเนินอาชีพ

๕. ความนิยมไทย

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ สภาผู้แทนราษฎรได้ตราพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ ยกเลิกพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๔๘๓ และ พ.ศ. ๒๔๘๕ ต่อมาในปี

พ.ศ. ๒๔๘๖ สภาผู้แทนราษฎรได้ตราพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๘๖ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สิ่งที่พึงจะสังเกตได้จากพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติทั้งสองฉบับนี้เป็นอันดับแรก คือการกำหนดวัฒนธรรมไทยที่ประชาชนชาวไทยจะต้องถือปฏิบัติเพิ่มเติม อีก ๒ ข้อ คือ

๑. ความเจริญงอกงามแห่งจิตใจและศีลธรรมของประชาชน
๒. ความเจริญก้าวหน้าในทางวรรณกรรมและศิลปกรรม

แต่หลักการที่สำคัญที่สุดของพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติทั้งสองฉบับนี้ เราจะเห็นได้อย่างชัดเจน คือ การกำหนดให้มีสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ และมีคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่ดูแลการดำเนินการทั่วไปของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ นอกจากนั้นแล้วพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติยังได้กำหนดให้สมาคมและองค์การที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวพันกับงานของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติต้องได้รับอนุญาตจากสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงจะดำเนินการต่อไปได้ ทั้งนี้ไม่ว่าสมาคมหรือองค์การนั้น ๆ จะได้ตั้งอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ก็ตาม และเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วให้อยู่ในความควบคุมของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

เมื่อ พ.ร.บ. ได้กำหนดองค์กรคือ สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ตามมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ. วัฒนธรรม พ.ศ. ๒๔๘๕ แล้ว จึงมีสำนักงานที่ทำการขึ้น ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม และได้ย้ายที่ทำการไป ณ วังบางขุนพรหม เป็นครั้งแรกในปี ๒๔๘๕ มาจนถึงปี ๒๔๘๗ จึงย้ายสำนักงานไปตั้งที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (ร.ร.วชิราวุธ) อยู่ระยะหนึ่ง แล้วย้ายไปอาศัยทำเนียบสามัคคีชัย จนในที่สุด จึงได้บ้านไทยพันธมิตรเป็นที่ทำการของสภาวัฒนธรรมอย่างถาวร จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๘๘ รัฐบาลจอมพล ป. แพ่งสงคราม กองทัพพันธมิตรต้องการที่ทำการของสภาวัฒนธรรมเป็นกองบัญชาการทหารพันธมิตร จึงขับไล่และทำลายเอกสาร(เกี่ยวกับ)วัฒนธรรมของชาติ เป็นอันมากและเปลี่ยนชื่อบ้านไทยพันธมิตรเป็นบ้านสันติภาพ สำนักงานของสภาวัฒนธรรมจึงต้องย้ายที่ทำการไปอยู่ทำเนียบ ๑๖ สิงหาคมในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ จึงย้ายกลับมาอยู่บ้านพิษณุโลกตามเดิม

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ หรือช่วงเวลา ๑๐ ปี หลังจากที่ได้มีการสถาปนา สภา
วัฒนธรรมแห่งชาติ รัฐบาลได้มองเห็นความจำเป็นที่จะต้องมึระบบการพัฒนา วัฒนธรรม
นอกเหนือไปจากการใช้สมาคมและมูลนิธิแต่ทางเดียว ดังนั้นจึงได้มีการสถาปนากระทรวง
วัฒนธรรมให้มีหน้าที่รับผิดชอบการนำวัฒนธรรมเข้าสู่ประชาชนโดยการดำเนินการของรัฐใน
อีกรูปแบบหนึ่ง กระทรวงวัฒนธรรมในครั้งกระนั้น ประกอบด้วยงานในระดับกรมรวม ๕
หน่วยงาน คือ

๑. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
๒. สำนักงานปลัดกระทรวง
๓. กรมการวัฒนธรรม
๔. กรมการศาสนา
๕. กรมศิลปากร

ดังนั้น ในช่วงนี้ประเทศไทยมีหน่วยงานในระดับกระทรวงปฏิบัติงาน วัฒน
ธรรมอย่างแท้จริงถึง ๒ แห่ง กล่าวคือ สภาวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งมีฐานะเป็นทบวงเทียบเท่า
กรมและกระทรวงวัฒนธรรม นับได้ว่าประเทศไทยมีโครงสร้างทางวัฒนธรรมอย่างสมบูรณ์
แบบก่อนหน้าที่ประเทศใด ๆ ในภูมิภาคนี้จะได้คิดถึงความสำคัญของวัฒนธรรมถึงกับจัดตั้ง
เป็นทบวงและกระทรวงขึ้นมา โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้วถึง ๕๐ กว่าปี และในการที่
จัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรมนี้ กรมโฆษณาการรับไปดำเนินการจัดและกำหนดรูปแบบโครงสร้าง
พร้อมกับบรรจข้าราชการ เข้าตามตำแหน่งและหน้าที่ต่างๆ ซึ่งจอมพล ป.พิบูลสงคราม เห็น
ว่าไม่มีข้าราชการ ระดับสูงของสภาวัฒนธรรมเข้าไปบริหารงานในกระทรวงวัฒนธรรม จึงให้
คงสภาพของสภาวัฒนธรรมไว้เมื่อสร้างกระทรวงวัฒนธรรมขึ้น สภาวัฒนธรรมได้ ย้ายไปทำ
การกับกระทรวงวัฒนธรรม

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ นับเป็นเวลาได้ ๑๖ ปี หลังจากการสถาปนาสภาวัฒนธรรม
แห่งชาติและ ๖ ปี หลังจากสถาปนากระทรวงวัฒนธรรม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการ
ปฏิวัติจัดตั้งรัฐบาลซึ่งลงมติให้ยุบสภาวัฒนธรรมแห่งชาติและกระทรวงวัฒนธรรมและเริ่มจาก
ปีนี้เป็นต้นมาก็ได้มีการออกกฎหมายโอนอำนาจและหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติและ
กระทรวงวัฒนธรรมไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้มีพระราชบัญญัติโอน

อำนาจและหน้าที่ข้าราชการและลูกจ้างเกี่ยวกับราชการของกระทรวงทบวงกรม ซึ่งมีการปรับปรุงใหม่ พ.ศ. ๒๕๐๑ ระบุให้โอนอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กรมวัฒนธรรมเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โอนกรมการศาสนาและ กรมศิลปากรซึ่งเดิมสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม เป็นกรมการศาสนาและกรมศิลปากร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันนี้ได้ระบุให้โอนอำนาจ และหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติไปเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๗ ระบุให้โอนอำนาจ และหน้าที่ของวัฒนธรรมสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากรัฐบาลยุคนั้นเห็นว่าเรื่องของวัฒนธรรมควร เป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับการศาสนาและได้ย้ายที่ทำการจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ไปอยู่กรมการศาสนา

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีความพยายามที่จะรื้อฟื้นจัดตั้งองค์การหรือสถาบัน ที่จะปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมขึ้นมาอีกเช่น ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๒๐/๒๕๑๘ แต่งตั้งคณะกรรมการวัฒนธรรมไทยขึ้น ให้มีอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง คือ พิจารณา จัดตั้งสถาบันวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุง รักษาส่งเสริมเผยแพร่มรดกและปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติให้กับประชาชนและเยาวชน ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี และต่อ มาในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการวัฒนธรรมไทยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน แต่ยังไม่ทันได้ดำเนินการก็มีเหตุทำให้ต้องเปลี่ยนรัฐบาลเสียก่อน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารบางส่วนของสำนัก นายกรัฐมนตรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๒ ระบุให้โอนอำนาจและหน้าที่ของกรมวัฒนธรรม สังกัด กรมการศาสนาเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นรัฐบาลสมัย พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

ข้อควรสังเกตของการโอนอำนาจตามกฎหมายที่กล่าวมานี้มี ๒ ข้อ คือ

๑. อำนาจและหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดตั้งประสานงานและความคุมสมาคมมูลนิธิได้ตกเป็นอำนาจ และหน้าที่ของงานเอกชนสัมพันธ์ กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๒. พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติทั้งสองฉบับมิได้ถูกยกเลิก ดังนั้นจึงมีผลบังคับอยู่ และผู้ที่ทำหน้าที่แทนสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ คือ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และโดยเหตุที่ไม่มีคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ เลขานุการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงต้องทำหน้าที่แทนคณะกรรมการ สภาวัฒนธรรมแห่งชาติด้วย และได้ย้ายที่ทำการจากกรมการศาสนา มาอยู่ที่สโมสรลูกเสือสนามกีฬาแห่งชาติเป็นที่ทำการจนถึงปัจจุบัน(พ.ศ.๒๕๓๓ ย้ายไปอยู่ที่ทำการใหม่ถนนรัชดาภิเษก) ส่วนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาตินั้นอาศัยพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๒๒ มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดร่างนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติโดยเฉพาะในเรื่องนโยบายทางด้านปฏิบัติ

๒. กำหนดแผนงาน มาตรการ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อป้องกันรักษาส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมไทย และดำเนินงานวัฒนธรรมสัมพันธ์กับนานาชาติ

๓. ประสานและส่งเสริมบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ช่วยกันดำเนินงานวัฒนธรรมของชาติ และเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงาน มาตรการ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ

จะเห็นได้ว่าภาระหน้าที่และบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติในส่วนใหญ่อยู่ที่การกำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการรวมทั้งการส่งเสริมประสานงาน กับบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๘, น.๑-๕) จากที่กล่าวมาแต่ต้นจะเห็นว่าแม้เราจะพูดว่า เรามีวัฒนธรรมของเราเองมาแต่สมัยดึกดำบรรพ์แล้วก็ตาม แต่หากจะพิจารณาตามแนวปฏิบัติ

เรายังไม่ได้เอาใจใส่หรือสนใจเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากที่อำนาจในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์จะอยู่ที่พระมหากษัตริย์ก็ตาม ประชาชนก็ยังมีทิศทางในการดำเนินตามแนววัฒนธรรมของชาติตลอดมา แต่พอมาเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นประชาธิปไตย วัฒนธรรมของชาติจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการเมือง คือถ้ารัฐบาลเอาใจใส่จริงจัง วัฒนธรรมของชาติก็จะได้รับการเอาใจใส่ในการสนับสนุนและส่งเสริม แต่ในขณะเดียวกันหากรัฐบาลขาดการเอาใจใส่ วัฒนธรรมของชาติก็จะมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานาหาจุดยืนไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากการออก พ.ร.บ. วัฒนธรรม พ.ศ. ๒๔๘๕ แล้ว สภาวัฒนธรรมแห่งชาติก็ยังหาที่ตั้งสำนักงานที่แน่นอนไม่ได้ จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๕ จึงได้มีการตั้งกระทรวงวัฒนธรรมขึ้นมา สภาวัฒนธรรมจึงได้มีสำนักงานที่แน่นอนในกระทรวงวัฒนธรรมและถูกยุบเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑

แม้ในปี ๒๕๑๘ จะมีการรื้อฟื้นเพื่อจัดตั้งองค์การหรือสถาบันทางวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้นมาอีกก็ตาม การต่าง ๆ ก็ยังไม่อาจดำเนินไปตามเป้าหมายเท่าที่ควร

ใน พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มี พ.ร.บ. โอนกิจการบางส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ คือ โอนอำนาจหน้าที่ของกองการวัฒนธรรม สังกัดกรมการศาสนาเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และได้ย้ายที่ทำการจากกรมการศาสนามาอยู่ที่สโมสรลูกเสือสนามกีฬาแห่งชาติและ พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงได้ย้ายมาอยู่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติถนนรัชดาภิเษก เขตห้วยขวาง แม้จะย้ายมาอยู่ที่สำนักงานใหม่แล้วก็ตามสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ก็มิได้เป็นผู้นำในการปฏิบัติทางวัฒนธรรมแต่เป็นเพียงผู้กำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการส่งเสริมประสานงานกับบุคลากรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ดังนั้นจะเห็นว่าแม้จะมีสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติถาวรแล้วก็ตามแต่ก็มิได้เป็นผู้นำในการปฏิบัติทางวัฒนธรรม เป็นเพียงผู้ชี้ทางให้คนอื่นปฏิบัติเท่านั้น

๓. นโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ในสมัยอดีตกาล พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำและกำหนดนโยบาย ส่วนในสมัยปัจจุบันส่วนใหญ่มักขึ้นอยู่กับผู้นำสังคมหรือผู้นำของรัฐจะ

เป็นผู้กำหนด ซึ่งแต่ละสังคมมักไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยบางอย่างบางประการที่แต่ละสังคมต่างประสบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นและสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม ดังนั้นเพื่อเป็นแนวศึกษาของผู้สนใจ จะขอนำเสนอการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นแนวในการศึกษาของผู้สนใจ ใ้ครีต่อ การศึกษาต่อไป

๓.๑ นโยบายของรัฐส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับนโยบายหลักหรือนโยบายตาม ที่ประมุขของรัฐหรือรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้นำทำหน้าที่บริหารประชาชาติแต่ละคณะเป็นผู้กำหนดขึ้นมา เพื่อเป็นแนวในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่วางไว้ และมีการชักชวนประชาชนให้มีความเห็นคล้อยตาม เพื่อดำเนินตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลมองเห็นว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของชาติ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ ของความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของประเทศ (สวช. ๒๕๒๘, น. ๑) จึงกำหนดเป็นนโยบายเพื่อยึดเป็นแนวในการบริหารงานของรัฐ เพื่อผลอันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชาติ อันเป็นเครื่องแสดงให้เป็นความมีเอกภาพและความสามัคคีเป็นปึกแผ่นของประชาชนในชาติ ดังจะขอนำมากล่าวพอเป็นแนวในการศึกษา ดังนี้

๓.๑.๑ นโยบายวัฒนธรรมของชาติ จากประวัติความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ได้กล่าวมาแต่ต้น จะเห็นว่ารัฐบาลแต่ละยุคสมัยต่างให้ความสำคัญของวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไป บางยุคสมัยหากรัฐให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรม ยุคนั้นสมัยนั้นวัฒนธรรมจะฟูเฟื่อง แต่ในขณะเดียวกันหากรัฐไม่ให้ความสำคัญไม่ให้การสนับสนุนวัฒนธรรมในยุคนั้นสมัยนั้นจะพุบหรือล่มสลาย ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลที่ปกครองโดยคณะบุคคลที่กุมอำนาจเด็ดขาด ไม่ใส่ใจวัฒนธรรมจนสามารถล้มเลิกสถาบันวัฒนธรรมของชาติคือกระทรวงวัฒนธรรมไปก็มี ดังนั้นเรื่องของวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับนโยบายและการเอาใจใส่ของผู้นำ ดังกล่าวแล้ว

องจากความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของไทยตั้งแต่อาณาจักรไทยเป็นต้นมา วัฒนธรรมของชาติส่วนใหญ่จึงมักขึ้นอยู่กับอิทธิพลของผู้นำของรัฐ ในยุคสมัยใดผู้นำเอาใจใส่ดี ยุคนั้นสมัยนั้นวัฒนธรรมของชาติก็เจริญรุ่งเรือง แต่ในขณะเดียวกันหากผู้นำ

ขาดการเอาใจใส่ ยุคนั้นวัฒนธรรมของชาติก็มีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา ซึ่งเรื่องนี้ถือเป็นของ
ธรรมดาที่มักมีปรากฏอยู่ทั่ว ๆ ไป

ดังจากรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) แล้ว รัฐได้ให้ความสำคัญเรื่องวัฒนธรรมมาก เพราะถือว่าวัฒน
ธรรมนั้นเป็นสัญลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องแสดงให้เห็นเอกลักษณ์อันเป็นแบบอย่างทางพฤ
ติกรรมของชาติ รัฐบาลได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ
ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ มีอยู่ ๕ ประการคือ

๑. ส่งเสริมการบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยทุกด้านให้เจริญด้วยการศึกษาค้น
คว้า วิจัย พัฒนาและพัฒนาวัฒนธรรมไทยให้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับแก้ปัญหา
การดำเนินชีวิต การพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการป้องกันประเทศ ป้องกัน
การทำลายวัฒนธรรมและศาสนา และทุนบำรุงศาสนาให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนา
จิตใจประชาชน

๒. เผยแพร่วัฒนธรรมในทุกด้านนำไปสู่ประชาชนถึงขั้นปฏิบัติให้แพร่หลายยัง
ขึ้นเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อเอกลักษณ์
ศักดิ์ศรี ความสามัคคีและความมั่นคงของชาติตลอดจนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้ง
ภายในประเทศและระหว่างประเทศ

๓. ส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่น เพื่อให้
ประชาชนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่าและยอมรับวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการ
ผสมผสานทางวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชาติ และมีความรักหวง
แหนวัฒนธรรมไทยยิ่งขึ้น

๔. สนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศ เพื่อ
เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ รวมทั้งรู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมของต่างชาติเผยแพร่

เข้ามาในประเทศไทย หรือผลจากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยนำมากลั่นกรองปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยและความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

๕. สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยการระดมสรรพกำลังทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อรักษาส่งเสริมวัฒนธรรมให้มั่นคงเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง (ลวช., ๒๕๒๘, น.๗-๘)

๓.๐.๒ การนำนโยบายวัฒนธรรมบรรจุเข้าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๕ (๒๕๒๕-๒๕๒๙)

จากประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ฉบับนี้เองที่แสดงให้เห็นว่ารัฐได้เอาใจใส่เรื่องวัฒนธรรม มองเห็นความสำคัญของวัฒนธรรม จากนั้นรัฐได้นำนโยบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติบรรจุเข้าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ อันมีหลักฐานปรากฏดังนี้-

นโยบายด้านวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) มีอยู่ ๖ ประการคือ

๑. เร่งทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาให้เป็นที่ยึดมั่นทางจิตใจ และพัฒนาจริยธรรมของประชาชนให้มีระเบียบวินัยทั้งส่วนตนและส่วนรวม

๒. เร่งส่งเสริมการศึกษาให้เยาวชนโดยให้มีการเรียนธรรมศึกษาทุกระดับและส่งเสริมให้เยาวชนประกอบกิจกรรมทางศาสนาตามจารีตประเพณี

๓. ส่งเสริมให้เยาวชนและข้าราชการประกอบกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนาประจำสัปดาห์

๔. เร่งทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ เพื่อปลูกฝังให้คนในชาติเกิดความรัก และคิดสร้างสรรค์ ความสวยงาม ความมีระเบียบอนุรักษ์สืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ดี ให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเกิดความนิยมในการผลิตและใช้ผลผลิตทางศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของไทย

๕. เร่งทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมทางชนบทธรรมเนียม ราชประเพณี จารีต ประเพณีไทย และภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ

๖. จัดให้มีองค์กรกลางทางวัฒนธรรม หรือปรับปรุงองค์กรของรัฐที่มีอยู่ แล้วให้มีหน้าที่และอำนาจอย่างเพียงพอ ในการบริหารวัฒนธรรมของชาติไทยส่วนรวมใน ระยะเวลาอันสมควร (ข้างแล้ว, น.๘)

๓.๑.๓ การส่งเสริมวัฒนธรรมและวินัยแห่งชาติ

เมื่อรัฐได้นำนโยบายด้านวัฒนธรรมบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๕ แล้ว เพื่อแสดงเจตนาอันแน่วแน่ของรัฐ ในอันที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมอัน เป็นคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริง รัฐได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการ ส่งเสริมวัฒนธรรม และวินัยแห่งชาติเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ มี ๕ ประการ คือ

๑. ให้มีการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยราชการและองค์กรของรัฐ รวมทั้ง ทางสื่อมวลชนทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องตรงกันในเรื่อง

๑.๑ ปัญหาความสะอาดการตรงต่อเวลาการเคารพกฎจราจรและ การเคารพธงชาติ

๑.๒ สาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความสะอาด การ ตรงต่อเวลา การเคารพกฎจราจร และการเคารพธงชาติ

๑.๓ หลักการในการแก้ไขปัญหาคleaning การตรงต่อเวลา การ เคารพกฎจราจร และการเคารพธงชาติ

๑.๔ วิธีการและเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ความ สะอาด การตรงต่อเวลา การเคารพกฎจราจร และการเคารพธงชาติ

๒. ให้มีการรณรงค์และปฏิบัติการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในเรื่องการรักษา ความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ราชการ และสาธารณสถาน ในสังคมเมือง การตรงต่อเวลา การเคารพกฎจราจร และการเคารพธงชาติ

๓. ให้นำหน่วยราชการที่บริการประชาชนจัดการบริการและการติดต่อราชการตามลำดับก่อนหลัง เช่น การเข้าแถวเข้ารับบริการและการให้เลขหมายหรือบัตรเข้ารับบริการ เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยประจำ

๔. ให้นำหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจที่รับผิดชอบด้านการขนส่งสาธารณะ เช่น รถโดยสารปรับอากาศ และรถบริษัทขนส่งจัดระบบบริการให้มีระเบียบแบบแผน

๕. ให้นำหน่วยราชการและสถานศึกษารณรงค์ปฏิบัติการกำชับให้ข้าราชการนักเรียนและนักศึกษา ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร ซ้ำมถนนตรงทางม้าลายหรือมีระเบียบวินัยทั่วประเทศ (อ้างแล้ว, น.๘-๙) อันเป็นการสร้างระเบียบวินัยให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีการดำรงชีวิตในสภาพที่ดีขึ้น

จากการเอาจริงเอาจังของรัฐดังกล่าวนี้เอง ทำให้วัฒนธรรมได้รับการเอาใจใส่และเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น มิใช่จะเป็นที่ยอมรับเฉพาะในส่วนกลางเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายออกไปสู่ต่างจังหวัดอันเป็นส่วนภูมิภาคของประเทศอีกด้วย โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมขึ้น เพื่อช่วยให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพและครอบคลุมได้ทั่วถึง ซึ่งขณะนี้ศูนย์วัฒนธรรมทั้งในส่วนภูมิภาคและส่วนกลางประมาณ ๘๐ กว่าแห่ง (๒๕๑๘) ที่จะทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนางานวัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ (อ้างแล้ว, น.๖)

๓.๑.๔ นโยบายด้านศิลปวัฒนธรรม

เนื่องจากการขยายตัวอย่างกว้างขวางของวัฒนธรรมดังกล่าว จึงทำให้รัฐบาลทุกคณะได้มองเห็นความจำเป็นและสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อสังคมไทย โดยได้มีการประกาศนโยบายเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติในลักษณะและรูปแบบต่าง ๆ กัน ดังเช่น นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๒๖ มีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. จะรักษาส่งเสริมเผยแพร่และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยให้มีเอกลักษณ์สูงเด่น และจะป้องกันมิให้ศิลปวัฒนธรรมของชาติอื่นที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศ ทำลาย

ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ รวมทั้งการปราบปรามกิจกรรมอันทำลาย และขัดต่อศีลธรรมจรรยาและชื่อเสียงเกียรติภูมิของคนไทยด้วย

๒. จะศึกษา ค้นคว้า วิจัยและอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ และ ปุชนิยมสถานอันเป็นที่สักการะยึดเหนี่ยวทางใจของประชาชน

๓. จะสนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่กิจการทางศาสนา ตลอดจนการมีเสรีภาพ ในการเลือกนับถือศาสนา ส่งเสริมขันติธรรมและความสมานฉันท์ระหว่างผู้นับถือศาสนาต่าง กัน เพื่อผลในการฟื้นฟูศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมของชนในชาติ

๔. จะส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติตามครรลองของศีลธรรมจริยธรรมเป็น พิเศษ โดยกวดขันความประพฤติของข้าราชการให้เป็นที่นับถือ ศรัทธาและเป็นตัวอย่างที่ดี งามของประชาชน ตลอดจนเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ (อ้างแล้ว, น. ๖)

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้ รัฐบาลแต่ละชุดต่างให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรม เสมอมา โดยบรรจุไว้ในนโยบายในการบริหารประเทศชาติที่แจ้งต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม และประเทศชาติ ควรที่ทุกคนจะต้องเอาใจใส่และรัฐต้องส่งเสริมอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติ ดำรงตั้งมั่นคู่กับสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

๓.๒ การชักชวนประชาชนให้ยึดปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ เป็นวิธีการ หนึ่ง ในการที่จะให้ประชาชนยอมรับและปฏิบัติตามวัฒนธรรมอันเป็นนโยบายของรัฐ และเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญยิ่งของชาติ โดยให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม ทำการเผยแพร่และ ประสานงานวัฒนธรรมแก่ประชาชน ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน ตลอดจนการพิจารณา ให้การอุดหนุนและกำลังใจแก่หน่วยงานที่จะดำเนินการด้านวัฒนธรรมแก่ส่วนรวมในรูปของ การผลิตสื่อทัศนูปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์

ตลอดจนการดำเนินการฝึกอบรมผู้ที่จะมาทำงานด้านวัฒนธรรมไทย ในขณะ เดียวกันรัฐต้องมีเป้าหมายที่แน่นอน มีการกระทำที่ต่อเนื่องที่สามารถสานต่อนโยบายของรัฐ

เพื่อให้ประชาชนได้เกิดความรู้สึกยินดีในการปฏิบัติ (ปัจจุบันมีหลายรูปแบบที่ไม่เป็นไปตามนโยบายที่รัฐประกาศใช้ เช่น การเข้าแถวติดต่อราชการ การละเลยการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการโดยสารรถประจำทาง ความมั่งงายทั้งหลายไม่เป็นที่เป็นทาง เป็นต้น) ในกรณีเช่นนี้ต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบติดตามผลการปฏิบัติ และควรมีการรณรงค์ให้มีการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐอย่างสม่ำเสมอ

วิธีการที่รัฐมักใช้ในการชักชวนประชาชนให้ปฏิบัติตาม ส่วนใหญ่มักใช้สื่อมวลชนรูปแบบต่าง ๆ เสนอต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดอารมณ์ร่วมและประพฤติปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ วิธีการเช่นนี้จะเห็นได้จากการที่รัฐประกาศเชิญชวนให้ประชาชนปฏิบัติตามในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

ก. คุณธรรม ๔ ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม (สัจจะ)

๒. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น (ทมะ)

๓. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด (ขันติ)

๔. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง (จาคะ)

ข. คำนิยามพื้นฐาน ๕ ประการ ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการวัฒนธรรม

แห่งชาติ

๑. พึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ

๒. ประหยัดและออม

๓. มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

๔. ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

๕. มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (อ้างแล้ว, น. ๖-๗)